

AZ ÉV SZAVAI, 2024

A Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport 2010 óta választja ki az év szavait. Íme, a 2024. év listája magyarázatokkal:

Az év szava: gazdasági semlegesség

A semleges melléknév a rendszerváltás óta több szavunkban és kifejezésünkben megjelent: értéksemleges (alkotmány), érdekszemleges (döntések), világnézetiileg semleges (oktatás-nevelés), gendersemleges (mosdó), katonai semlegesség. A történelemből ismerünk semleges államokat, semleges övezeteket, de létezik semleges álláspont, semleges politika is. A semleges jelentése: valami vagy valaki pártatlan, közömbös jellegű, állapotú, magatartású. A közéleti megnyilatkozásokat 2024 ősze óta részben uraló gazdasági semlegesség szószerkezet a világ meghatározó gazdasági hatalmaival felvett, egyenlő távolságú, kiegyensúlyozott kapcsolatra utal. A gazdasági semlegesség témája sok esetben együtt említődik a nemzeti, pénzügyi és gazdasági szuverenitással. A szószerkezetből egész szócsalád jött létre: létezik energiasemlegesség, piaci és technológiai semlegesség, valamint beruházási semlegesség is (Pölcz Ádám). Az év szava versenyben még dobogós helyen szerepelt: prompt, életbarát, palackvisszaváltás, klímapozitív egyetem.

Az év antiszava: zöldrefestés

Egészséges és környezetbarát világban élünk: minden bio-, kézműves, -mentes és minden zöld-: zöldenergia, zöldadózás, zöldadók, zöldstratégia, zöldszabályozás, zöldmegállapodás, zöldkötvény, zöldprogram, zöldfordulat, zöldmegújítás, zöldátállítás. Van Zöld Budapest program, beszélnek Zöldzuglóról, Zöldpécsről, Zöldmiskolcra is. Ez a zöldítés vagy *zöldrefestés* egy új manipulatív marketingstratégia: amikor egy cég környezetbarátnak tettet magát vagy termékét. A szó különben az angol greenwashing (zöldre mosás) tükörfordításából ered. Fordítás ide vagy oda, nem biztos, hogy a szó mögött megbújó tartalom annyira zöld, mint amilyennek látszani kíván (Balogh F. András). Az év antiszava versenyben szerepelt még: rögzített kupak, kobrandrág, palackvadász.

Az év ifjúsági szava: tipik

A tipikus szóból rövidült tipik jellemző kommunikációs szóalkotási tendencia és mód az ifjúság nyelvhasználatában. A szórövidülés, illetve -rövidítés a gyors internetes kommunikáció, az írott beszéltnyelviség, a virtuális párbeszéd, a posztok és az üzik (!) meghatározó kifejezéseit eredményezi. Például: tipik ügyfél, tipik barát, tipik guru, tipik fickó, tipik vaker, sőt: „A Viszlát! a tipik toxik szakításról szól – amikor valamelyik fél bemondja, hogy ennyi volt.” Jellemzően az -um, -us végződést hagyják el: toxikus – toxik, projektum – projekt, effektus – effekt, proló-

gus – prológ, klasszikus – klasszik, centrum – center, de egyéb esetben is előfordul: fesztivál – feszt, sőt: pill +kérdézM, azaz pillanat megkérdezem (Minya Károly). Az év ifjúsági szava versenyben szerepelt még: gatyá, yapping, szenvedéspornó, nyomorpornó, bosszúszex.

Az év irodalmi szava (kifejezése): élőszavas mesemondás

„Mesére mindig szüksége van az embernek, s a mese kihalóban van” – írta 100 éve Benedek Marcell. Pedig a mesékből világképet, bölcsességet, vidámságot meríthetünk. A (fel)olvasott mese a választékos, esztétikus nyelvi megfogalmazásra tanít. De legalább annyira fontos a hagyományos mesemondás, amelyben szerepet kap az átélés, a rögtönzés, az alakítás, az aktualizálás, mert ezek az életben nélkülözhetetlen retorikai készségeket erősítik. A magyar néphagyományban ma már csak nyomokban élő népmesemondás fölélesztésére kezdeményezték folkloristák, mesemondók az élőszavas mesemondás programot, amely visszavezet bennünket az őseink által ránk hagyományozott mesemondás, meshallgatás élményéhez (Balázs Géza). Az év irodalmi kifejezése versenyben dobogós volt még: póttörténelem, éjlány.

Információ: iroda@e-nyelv.hu

Az év szava kiválasztásában együttműködött: Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda, Petőfi Kulturális Ügynökség Kazinczy Műhely

A 2023. év szavai voltak: chatGPT, lombkoronasétány, pacek, hazaszótár